

ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

ਡੀ. ਫਲਸਾਅ, ਸੀ. ਜੇ. ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਗਰੇਵਰ ਜੇ., ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਆਰੀਆ ਪ੍ਰੀਤਿਨਿਧੀ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਲਾਲ ਚੰਦ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1962 ਦਾ ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 68.

ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1953 (1954 ਦਾ 1) — ਧਾਰਾ 18—
ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ—ਚਾਹੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਯੋਗ ਹੋਵੇ—
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ-ਭਾਵੇਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ-ਅਰਥ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇ ਉਸ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਨਤਕ ਰਾਜਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਸੌਂਟ ਮਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਿਣਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੌਂਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਦੀ ਨਾ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅੱਲਗ ਜਿਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੜਕ ਜਾਂ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ।

ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ ਵੱਲੋਂ 1960 ਦੇ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 823 ਵਿੱਚ 24 ਜਨਵਰੀ, 1962 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਤਹਿਤ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 10 ਮਾਰਚ, 1963 ਨੂੰ ਗੁੜਗਾਓਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਬੀ. ਗਰਗ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਚੌਥੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਗੁੜਗਾਓਂ, ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਿਤੀ 24 ਦਸੰਬਰ, 1958 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਬੀ.ਐਚ. ਅਗਰਵਾਲ ' ਡੀ. ਆਰ. ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਐਸ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਖੁਦ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ,

ਐਫ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ. ਜੈਨ, ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਫੈਸਲਾ

ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.-ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਤਹਿਤ ਇਹ ਅਪੀਲ ਆਰੀਆ ਪ੍ਰੀਤਿਨਿਧੀ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਤੌਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਨੂਹ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰੋਕ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਉਠੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਸੀ, ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ 4. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਮਕਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਗਾ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਕੰਧ ਸਾਂਝੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 1953-54 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਵਰਾਂਡਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਾਲਖਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਓਵਰ-ਹੈਂਗਿੰਗ ਸੈਂਡ ਆਦਿ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੋ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਈਆ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਨੂੰ

ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1953 (1954 ਦਾ ਐਕਟ 1) ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇ 9 ਜਨਵਰੀ, 1954 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 5 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਦੇ ਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਸੀ ਜਾਂ ਕਸਬਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ 1954 ਦੇ ਐਕਟ 1 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਸਥਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਲਤ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਾਂਡੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਦਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਡੀਗਰੀ (ਫੈਸਲਾ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ. ਨੇ 24 ਜਨਵਰੀ, 1962 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ, 'ਤੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961, (1961 ਦਾ ਐਕਟ 18) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਮੀਲਤਾ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1961 ਦੇ ਐਕਟ 18 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (ਆਈ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਕੱਲੀ ਪੰਚਾਇਤ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ, ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 67 ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਕੇਸ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅਣ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ (*ਮਿੱਠੂ ਬਨਾਮ ਤੁਲੀਆ, 1955 ਦਾ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 631, ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੋਸਾਈਂ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ 9 ਅਗਸਤ, 1960, ਚੈਲੂ ਬਨਾਮ ਬਨਵਾਰੀ ਦਾ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 747, ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਚੇਪੜਾ, ਜੇ. ਦੁਬਾਰਾ 19 ਮਈ, 1959, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪਿਰਥੀ ਰਾਮ ਦਾ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 452, 1953 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੈਂ 12 ਮਾਰਚ, 1958 ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚੌਧਰੀ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ, 1959 ਦਾ ਐਸ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 31, ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ 24 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ*) ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੰਚਾਇਤ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਮੀਲਤਾ ਦੇਹ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਖੁਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹਨ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਰਾਹਿਮ (1)*, ਲਾਰੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਮੁਹਰਲੇ ਪਾਸੇ (ਫਰੰਟੇਜ) ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਈਵੇਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਵੇਅ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜੇ ਹਾਈਵੇਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਘਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਦਾਅਵਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ। *ਪਹਿਲਾਦ ਮਹਾਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੌਰੀ ਦੱਤ ਮਾਰਵਾੜੀ (2)*

ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਬਗਲ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਰਟਨੀ ਟੇਰਲ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸਲ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬਗਲ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਰਗ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪਟਨਾ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, *ਦਸਰਥ ਮਹਤੋ ਬਨਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਮਹਤੋ (3)*, ਵਿੱਚ ਹੈਰੀਜ਼, ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਜੇ., ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੜਕ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਉਸਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੜਕ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ, ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੁਵਿਧਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟਨਾ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਦਾਕਿਨੀ ਡੇਬੇਫੇ ਬਨਾਮ ਬਸੰਤਕੁਮਾਰੀ ਡਾਬੀ (4) ਵਿੱਚ, ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਲੰਘਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ 18 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਟਨਾ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਕੇ, ਆਦਿ ਨਾਲ। ਦਰਅਸਲ, *ਰਾਮਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀਨਰਸਿਮੁਮ (5)* ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ *ਮਨਜੁਰ ਹਸਨ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਮਾਨ (6)* ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. ਦੇ ਪੰਨਾ 47 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ:-

"ਮੇਰਾ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 91, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਨਤਕ ਰਾਜਮਾਰਗ 'ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਸੌਂਟ ਮਾਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਿਣਤ ਕਾਰਵਾਇਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸੌਂਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਹ 1924 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, *ਮਨਜੁਰ ਹਸਨ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਮਾਨ (6)* ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ., *ਸੁਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੋਰਡ, ਨਾਦੀਆ (7)*, ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮੁਦਾਈ ਜਨਤਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 91 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸੜਕ ਜਾਂ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 91 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਤਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜਾਂ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਂ ਹੁਕਮ

ਲਈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ *ਰਾਮਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇ ਕੇਸ (6)* ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਥਿਤ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਮੁਦਾਈ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ।

ਦੇਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 21 ਅਕਤੂਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੀ. ਫਾਲਸ਼ਾ, ਸੀ.ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

- (1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1935 ਲਾਹ. 196.
- (2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1937 ਪੈਟ 620.
- (3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1941 ਪੈਟ 249.
- (4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1933 ਕੈਲ. 884.
- (5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1957 ਅੰਧ. ਪ੍ਰ. 44.
- (6) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1925 ਪੀ.ਸੀ. 36—ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 47. ਏ ਐਲ ਐਲ 151.
- (7) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1942, ਕੇ ਓ ਐਲ 360.

ਕਾਦਮਬਿਨੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ – ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।